

Sait Çetinođlu: Mardin'de Katliamlar ve tehcir

Posted on 21/01/2016

Cephe ile alakası olmayan bu bölgeden gayretli bir şekilde asker toplanır ve tekâlifi harbiye marifetiyle de Hıristiyanların ekonomik gücü kırılmaya ve tüketilmeye çalışılır. Bu sırada idari görevlerde bulunan gayrimüslimler görevlerinden azledilirler. Bu gelişmeler Hıristiyanları derin endişelere sevk eder. Hıristiyan ahalinin endişelerini gidermek ve olağanüstü bir durumun olmadığını göstermek amacıyla İttihat bir hileye başvurur. Sultandan, Ermeni Başpiskopos İğnatiyos Maloyan'ı liyakat nişanı ile onurlandırmaya karar verir. 20 Nisanda madalya teslim töreni düzenlenir. Ancak bu uygulama Hıristiyanların endişelerini gidermez. Bu arada Müslümanlar arasında gizli toplantılar düzenlenmektedir. Başpiskopos Maloyan'da kendisinin alet edildiği bu liyakat madalyası hilesine aldanmaz, gelecekte olanları sezmektedir ve 1 Mayıs'ta vasiyetini hazırlar. Bu da idari makamların ona gösterdiği itibara aldanmadığının ve daha kötüsünü beklediğini anlatır. Maloyan'ın endişelerinin boş olmadığı görülecek ve Ermenilere karşı olayların ve tutuklamaların başlangıcında 3 Haziran günü tutuklanacaktır.

Mardin'deki Soykırım Dr. Reşit tarafından [planlanmış] inceden inceye düşünölmüş bir operasyondur. Dr. Reşit, Mardin sancağında katliamları garantiye almak için Mardin mutasarrıfı Hilmi Bey'i 25 Mayıs'ta azleder, yerine gelen Şefik Bey'de bir ay içinde azledilecek ve yerine Dr. Reşit güvenli adamı olan İbrahim Bedreddin'i geçici olarak tayin edecektir. Tasfiye planını garantiye almak için Adana'dan Diyarbekîr'e tekrar getirdiği Gevranizade Memduh'u da Bedri Bey'le birlikte Mardin'e gönderir.

Dr. Reşit'in bu atamalarının yanında Mebus Prinççizade Feyzi de katliamın altyapısını hazırlamaktadır. 15 Mayıs'ta Mardin İttihat ileri gelenleriyle gizli bir toplantı yaparak ayrıntılar kararlaştırılır. İttihat'ın Mardin murahhası ağır ceza reisi Halil Edip katliam

müfrezelerinin (El-Xamsin / ellilik milis) oluşturulması ile görevlendirilerek, katliamın alt yapısı hazırlanarak Teşkilat-ı Mahsusa çetelerine bağlı müfrezeler oluşturulur.

Bu teşkilatın en önemli yerel üyeleri:

Kasap Abdülrahman

Abdülrezzak Çelebi

Abdullah Hıdır

Şeyh Muhammed Ali Ensari

Şeyh Tahir Ensari (Mardin hapishane müdürü)

Şeyh Nuri Ensari

İnfaz Komitesi ayrıca:

Jandarma Komutanı Abdülkadir Bey ve yardımcıları Faik Bey ve Harun Bey Necip Çelebi - vergi tahsildarı

Hıdır Çelebi*" (Kömürlüzade) - Mardin Belediye Başkanı Abdülkerim Bey: Tehcir Komitesi Müdürü ve Memduh Bey'in yardımcısı

Mardin müftüsü Hüseyin Osman Bey

Bitlisli Nuri ve onun oğlu Yusuf Çavuş

Muhammed Ali

Muhammed Raci

Abdullah Asad Efendi

Hacci Asad Efendi

Hacci Kermo

Aşiret reisleri:

Abdülrahman Kavvas,2)

Abdülrezzak Şahtana

Davut Şahtana

Musa Şahtana

Faris Çelebi,

Daşi aşireti reisi Ahmet Ağa

Katliam için alt yapının hazırlanması ve görev dağılımından sonra sıra Ermenilerin suçlanabileceği kanıtların bulunması ve eyleme geçilmesine sıra gelmiştir.

İttihat ve Terakki ve yerel işbirlikçileri tarafından Ermenileri suçlayacak kanıtlar yaratabilmek için Haziran ayı boyunca Hıristiyan evlerinde olmayan silahlar aranır.

Hıristiyanları suçlayacak kanıtlar yaratabilmek için Haziran ayı boyunca Hıristiyan evlerinde olmayan silahlar aranır. Hıristiyanları suçlayacak senaryolar hazırlanır. Bunlardan birinde Milisler kilisenin yakınına silah gömüyorlardı diyebilmek için kazarken suçüstü yakalandılar. Muhammed Farah isimli bir Kürt'ün arazisinde aranan silahlar bulunarak fotoğraflanır. Ancak bütün bunlar senaryonun bir parçasıdır.

Arkasından din adamları ve ileri gelenlerin tutuklanabilmesi için Ermeni Katolik Kilisesi'nde saklanmış 25 tüfek ve 5 bomba bulunduğu sahte nakil kâğıdı düzenlenerek iddia edilir. Fotoğraflanan tüm silahlara dikkatli bakıldığında bunların birkaç av tüfeği ve sadece ordunun elinde olan silahlar olduğu görülmesine rağmen, Ermenileri suçlayacak kanıtlar elde edilmiştir. Bu iki kanıt Ermenileri mahvetmeye yeterlidir. Gerisi çorap söküşü gibi gelecektir.

✘ Artık Ermeniler için sonun başlangıcı gelmektedir. Mardin'den çıkış yasaklanır. Önce din görevlileri, arkasından toplumun önderleri tutuklanarak Ermeni halkı başsız bırakılacak, önderlerin yok edilmesinin ardından kalanların soyularak yok edilmesi kolaydır. Memduh Bey tarafından kalan kadınlar tek tek soyulacak, elinde avucundaki her şey alınacak, ellerinde alınacak şey kalmayınca Mardin'de esir pazarı kurularak satışa çıkarılacaklar, diğerleri ise ölüme yollanacaklardır.

Mardin'de İttihat ve Terakki'nin yerel işbirlikçileriyle birlikte yaptıkları Ermenilerin soykırımı uğratılması operasyonu, aynı zamanda bir rejimin yarattığı psikolojik ortamın, dini önyargılar ve cehalete dayanarak toplumun yönlendirilmesiyle, yüzyıllardır birlikte yaşadığı komşularını tümünden nasıl yok edebildiğinin eşsiz örneğidir.

Bu yok edilişin tanığı olarak Hyacinthe Simon, tuttuğu günlükle tarihe tanıklık ederek, mazlum bir halkın feryadını günümüze taşımaktadır.

Dipnotlar:

1) M Kemal, 1917 yılında Mardin'den geçerken Belediye başkanı Hıdır Çelebi'ye misafir Olacaktır

2) Abdülrahman Kavvas; M.Kemal 1917 yılında Mardin'e geldiğinde Belediye Başkanı Hıdır Çelebi'nin evinde karşılayanlar arasındadır. M. Kemal'e Samur derisinden bir kürk hediye etmiştir. Bu armağan halen Konya'daki Atatürk Müzesi'nde bulunmaktadır. Diğer adlarda şöyle olmakta: Şevket Bey, maliyeden Muhammed Bey, Derviş Gürkiye, Abdülkerim Faşux, Abde Çelebi'nin oğlu Kasım, Şeyh Tefkik Ensari, Dr Rıfat, maliyeden Hüseyin Beyi'n oğlu Mustafa, Necim Efendi, Şeyh Musa Kalav, Hacci Ahmed Ağa Serakçi, Numan Nemes, Daşı Ağası Hamda'nın oğlu Numan, Davud Bey'in oğlu Ahmet, Şeyh Hamid'in oğlu Şeyh Ata, Mişkevi aşiretinden Davud Ağa, Mendelkeni aşiretinden Davud Ağa, Hammo Yunus'un oğlu Asad, İshak ve Yahya Hulusi, Kaddur Bey, Hacci Abdülhalim Bey, Hacci Abdülrezzak Kantarcı, Hacci Abdülkadir Paşa, Ahmed Nazo, Hacci Zeki, Hacci Gözeler'den Tahir ve kardeşleri, Muhammed Gebuşo, Aliko ve daha başkaları.